

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

דרוש תורם שישלם את כל העלון ויקבל
הקדשה קבועה כאן לע"נ, רפואה וכו'

נושא השבוע: חג חנוכה (א)

ט"ו כסלו תשפ"ג 1453 (שנה כח')

ההפטרה: "חזון עובדיה" (עובדיה א)

פרשת וישלח

"הצילני נא מיד אוזי מיד עליו כי ירא אנכי אותו" (לכ"א)

מובא במדרש רבה (בראשית עו, ט): יעקב בתפילה זו ביקש מהקב"ה – הצל את בני לעתיד לבוא מיד בני בניו שבאו מכוחו של עשיו הרשע..

אף מלכות יין הרשעה שאפה ועשתה ככל יכולתה כדי למנוע מעם ישראל מלמוד ולקיים את התורה, כדי שתשתכח ח"ו מעם ישראל, אולם תפילתו זו של יעקב אבינו "הצילני נא" עמדה לבני בניו החשמונאים, מתתיהו ובניו שהצליחו לגבור על מלכות יון הרשעה ומסר גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך...

"ואזור נגש יוסף ורוזל ושתחזור" (לכ"א, י)

מדוע כתבה התורה בלשון יחיד "נגש" ולא "נגשו" כמתבקש לשונית?

עונה מדרש רבה (בראשית עח, י): "אמר יוסף: הרשע הזה עינו רמה, שלא יתלה עיניו ויביט באימי וגבהה קומתו וכיסה אותה..."

הדבר הראשון שעניין את עשיו הרשע במפגש עם יעקב אלו רחל ולאה שהוא ויעקב היו אמורים לשאת וביותר עניינה אותו רחל שעליה נאמר שהיא יפת תואר. יוסף שהיה באותה שעה בן 6 עמד לפני אימו להסתירה, איזה סיכוי יש לו? אך נעשה לו נס וגבהה קומתו ובכך הסתירה מעיניו של אותו רשע, ולא כשאר האימהות שעמדו לפני בניהם.

ובשכר זה קיבל את הברכה "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" שלא ישלוט בזרעו עין הרע לעולם, מידה כנגד מידה וימצא חן בעיני אנשים.

גם בתקופת מלכות יון הרשעה שאימה על הקיום הרוחני של עם ישראל, נטלו קומץ אנשים יהודים מבית חשמונאי ולחמו נגדם ונצחום כנגד כל הסיכויים, וזכו לתשועה מעל גדר הטבע המונצחת לדורות בחג החנוכה..

אור נרות החנוכה שהציתו

מעשה שהיה

פיליפ, שיפוצניק אמריקני, מתחיל את סדר יומו בלגימת קפה בבית קפה, ומשם הישר לעבודה. כשקיבל הזמנת עבודה בברוקלין, נכנס לאחת המסעדות שהזדמנה לפניו, הזמין קפה ובייגל, שהוגשו לו על ידי אישה דתית מבוגרת. כאשר סיים את ארוחת הבוקר המהירה, ניגש לשלם. הוא פשפש בארנקו ומצא בדיוק את הסכום של עלות הבייגל והקפה, אך בארנק לא נותר כסף עבור 'טיפ' - כמקובל. הוא הרגיש לא נעים, במקוריותו ניגש למלצרית המבוגרת, שלף כרטיס הגרלה ואמר לה: "אם אזכה בהגרלה, חצי מזה יהיה שלך! וזה יהיה הטיפ!". המלצרית נדה לו בראשה, "איזה סיכוי

נר קטן מסוגל להאיר חושך גדול, אך חושך גדול אינו יכול לכבות נר קטן

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 4:37-4:39 * סוף זמן ק"ש 8:30-8:33

ציאת שבת: 5:39

ציאת שבת: 5:08

כניסת שבת: 4:17

יש... אחד ממיליונים זוכה... נו, מילא, לא היתה זו הפעם הראשונה בה לקוח מדלג על ה'טיפ'", חשבה לעצמה.....

"אתה לא התכוונת ברצינות! אתה נורמלי?!, לתת בחינם \$2,500,000! את הצרחות יכלו לשמוע עד סוף הרחוב. הייתה זו אשתו הגויה של פיליפ, שלא ידע מאומה אודות היהדות, מלבד העובדה שאימו יהודייה.

היה זה שבועיים לאחר אותו בוקר, בו הבטיח למלצרית מחצית מהפרס בהגרלה. בעודו יושב בביתו ומאזין לתוצאות ההגרלה, נעתקה נשימתו: המספר הראשון התאים! המספר השני - גם כן! כבר בשלב זה ביקש מאשתו להצטרף ולשמוע את המספרים. לקראת המספר האחרון מצא את עצמו מתפלל בחזקה ו-הופ! כל המספרים נכונים! הוא זכה בחמשה מיליון דולר!"

הוא קפץ לגובה והחל לשגר קריאות התלהבות, אך לפתע שקע בתוך עצמו ונעשה מהורהר. אשתו הבחינה בשינוי המוזר, ותהתה: "מה קרה? הרי זכית בפרס!" "מה קרה?!", הוא השיב לה. "נזכרתי שהבטחתי מחצית מהפרס למלצרית במסעדה בברוקלין. אם אזכה בהגרלה, חצי מזה יהיה שלך! וזה יהיה הטיפ!", הדהדו מילותיו באוזניו.

זמן קצר חלף, ופיליפ החליט שמנוי וגמור עימו לקיים את התחייבותו ולהעביר \$2,500,000 לאותה יהודייה מבוגרת. ואז הגיעו הצרחות של אשתו הגויה: "לעולם אל תעשה דבר כזה! ואם תעשה זאת - אעזוב אותך באותו יום ואספר לכולם שאתה מטורף!". פיליפ ישב מכונס בתוך עצמו, אך דיבר בקול יציב וברור: "אני איש אמת! לא אשנה מדיבורי!"

"מעולם לא שיקרתי, עכשיו אשקר?!", אמר לה, וניגש אל בית הקפה, בו סעד שבועיים קודם לכן. "בסוף זכיתי!" בישר למלצרית המבוגרת. "במה זכית?" שאלה האשה ולא הבינה מה הוא רוצה. "זכיתי בהגרלה!" האשה עדיין לא הבינה מה הוא רוצה, עד שהזכיר לה את ההתחייבות שלו מלפני שבועיים.

"תעזוב אותי", התחננה בפניו "אני אשה זקנה, אל תתעלל בי... תגמור את הקפה שלך ותעזוב". הוא קם מהמקום, מיהר לקנות עיתון כדי להראות לה שהמספר שלו תואם - המלצרית המבוגרת החלה לצחוק ולבכות חליפות, "יש לי שני ילדים - בן ובת", סיפרה המלצרית בבכי לפיליפ. "הבן חולה מאוד, לצערנו, הטיפולים הרבים, הריצות לבתי החולים, לא אפשרו לנו לעבוד וזאת למרות כל עלויות התרופות שנפלו עלינו, אתה המלאך שבא להושיע אותנו!".

באותו רגע ידע פיליפ מה עליו לעשות, היה ברור לו שאת הבטחתו לא ישנה! בסופו של דבר התחלק הסכום בו זכה כך: 2.5 מיליון דולר למלצרית המבוגרת. 1.25 מיליון דולר לעצמו, ו-1.25 מיליון דולר לאשתו הגויה שתסכים להיפרד ממנו.

כאשר הגיע לבית האשה המבוגרת על מנת להעביר למשפחתה את חלקם, הופתע לראות אותם עסוקים בדבר חשוב יותר, הם ביקשו ממנו להמתין כמה דקות עד שיסיימו להדליק נרות. "איזה נרות? ולמה הם כה חשובים?", תמה בליבו.

בני המשפחה הסבירו לו אודות חג החנוכה, והוא השתאה: הנס שארע לפני אלפי שנים, גורם לכם לעכב את הנס שמתרחש כעת מול עיניכם!, גם אני במקור יהודי, יצאו המילים בקושי מפיו. הם הציעו לו להדליק נר, והוא נענה. הגפרור שהדליק את הנר, הצית גם את הניצוץ היהודי החבוי בתוכו.

באותו רגע חל בו השינוי, החל מאותו ערב החל פיליפ להתקרב ליהדות. התהליך היה ארוך אך בסופו של דבר הוא מצא את עצמו מסיים שנת לימודים בישיבה לבעלי תשובה.

(מספר הרב צבי הורביץ באתר 'אחינו' -הובא בהידברות)

א. מהי חנוכה? בתקופת בית המקדש השני גזרו היוונים גזרות שמד על ישראל וביטלו ממצוות התורה, ונכנסו לבית המקדש ופרצו בו פרצות וטמאוהו, ונלחמו בהם ישראל ואיבדום – והיה זה ביום כ"ה בכסלו, ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור להדליק את המנורה בבית המקדש אלא פך אחד של שמן והיה בו כדי להדליק רק ליום אחד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים עד שכתשו שמן טהור חדש, ולכן תיקנו רבותינו שיהיו ימים אלו ימי שמחה והלל ונקראים חנוכה ומדליקים בהם נרות לפרסם הנס (משנ"צ סי' תרע ס"א). ונכון ללמוד את הלכות חנוכה בחנוכה (ש"ת שלמה חיים סי' רסא). או כמה ימים לפני כן כדי לדעת את פרטי ההלכות (ילקו"י חנוכה סי' תרע ס"ד).

ב. ימים אלו אסורים בהספד ותענית (ש"ע ס"א), ואין מספידים אלא לחכם שנפטר בשעת הלווייתו (ש"ע ס"ג). ואומרים "צידוק הדין" [שבה מצדיקים את גזר הדין שהביא ה'] (ילקו"י חנוכה עמ' סב). ואזכרה [של "ד", "30", "רשנה"] עושים עם דברי תורה וחזק ללא הספד. ונכון שלא לבקר בבית הקברות [לא "לשבעה" ולא "לשלושים" ויבקרו אחרי חנוכה (חז"ע חנוכה עמ' יא) אבל "לשנה" אפשר אם בטוח שלא יבכה וילקו"י חנוכה ע"מ כד], אבל לקברות צדיקים מותר (בא"ח וישב ס"כב). ימי החנוכה נחשבים ימי חג לעניין שיכול לאחל לחברו "חג שמח" (כן רואה הגאון יצחק זלצברטין להוכיח מש"ע יו"ד סימן ר"ז סעיף מז ובט"ז ס"א לח ושכן נהג הסטייפלר רבי יעקב ישראל קניבסקי וכן מר"ן הגאון יוסף שלום אלישיב נהג כן וכל זה הביא בספרו עלינו לשבח דברים ז' עמ' שמז).

ג. כמה נרות צריך להדליק בחנוכה? מעיקר הדין די בנר אחד לכל בית מישראל, אבל נהגו להדיר ולהוסיף בכל לילה נר נוסף. (ש"ע סי' תרע"א סעי' ז'). **הספרדים:** נהגו להדליק חנוכייה אחת לכל בני הבית (ש"ע ס"ט) **האשכנזים:** נוהגים שכל זכר מגיל חינוך מדליק חנוכייה לעצמו (הרמ"א ס"ט, שהרמ"א סי' תרעה ס"ג ומשנ"צ ס"ט).

וכן נוהגים להדליק שמש גבוה מעל כולם שאם יבוא להשתמש לאור הנרות ישתמש בשל השמש [שאינ בנר השמש קדושה כלל] (ש"ע סי' תרע"א ס"ה ובאוה"ל ס"ט, ש"ע סי' תרע"ג ס"א).

ד. החייבים בהדלקה: בן מגיל 13 ובת מגיל 12 חייבים בהדלקת נרות חנוכה (עיין ש"ע סי' תרעה ס"ג ובט"ז, מ"מ נהגו שמדליקים חנוכייה אחת לכל בני הבית (ומנהג האשכנזים שכל אחד מבני הבית הזכרים מדליק) (ש"ע סי' תרע"א ס"ז). קטנים פטורים (סי' תרע"א ס"ג) אך טוב לחנך קטנים שהגיעו לגיל חינוך [גיל 6 ומעלה] להדליק את נרות ההידור [מנר השני והלאה], וקטנים שלא הגיעו לחינוך מותר להם להדליק רק את השמש (תורת מועדים סי' ז' ס"כ).

ה. בחורי ישיבה וחיילים שנמצאים מחוץ לבתיהם והוריהם מדליקים בבתיהם פטורים מהדלקת נרות חנוכה, ואם בכל זאת רוצים להדליק אזי ידליקו בלי ברכה (תורת המועדים פ"ב ס"ח). [אך אם החיילים נמצאים במקום שאין רואים נרות חנוכה כלל הם רשאים להדליק בברכה (חז"ע עמ' קנו-קנה), אבל אם נמצאים בשדה פתוח בלא אוהלים מדליקים בלא ברכה] (לאשכנזים זה אחרת). כשמדליקים הדלקה מרכזית בביה"כ ויש עשרה, אף אלו שבצבא או בישיבה נוהגים להדליק בברכה [אחד מדליק ומברך].

ו. כשבעל הבית נאלץ להיעדר מביתו בזמן הדלקת נרות חנוכה עד לשעה מאוחרת בלילה [לאחר 9:00 בערב שאז כבר אין כל כך עוברים ושבים בערים, ובמושבים בד"כ יותר מוקדם (פסקי תשובות סי' תרע"ז ס"ד)] ראווי ונכון שימנה את אשתו שתהיה שלוחתו להדליק נרות חנוכה עם צאת הכוכבים וגם הוא יוצא ידי חובת הדלקת נרות חנוכה בהדלקה זו, ששלוחו של אדם כמותו (ש"ת יח"ד ח"ג סי' נא).

ז. משפחה שמתארחת וסמוכה על שולחן המארחים יוצאת ידי חובה בהדלקת בעל הבית (חז"ע עמ' קמה-קמז) מ"מ אם מתכוונים באותו היום לחזור לביתם ידליקו נר חנוכה כשיגיעו לביתם אפילו מאוחר בלילה [שהדלקת חנוכה הולכת אחר מקום שישן שם] (ס"ט קנה-קנו) כגון: שהתארחו בשבת וחוזרים במוצ"ש לביתם ידליקו בביתם (ס"ט).

ח. היכן מניחים את החנוכייה?

א. מי שגר בקומת קרקע באופן שיש לו בחצירו פתח סמוך לרשות הרבים (או ביתו פתוח לרה"ר) מניח את החנוכייה בפתח מבחוץ בגובה בין 24 ל-80 ס"מ.

ב. מי שגר בבנין קומות (מקומה ראשונה עד שלישית) ויש לו חלון עד גובה 9.6 מטר מהקרקע, ידליק את החנוכייה בחלון הפונה לרשות הרבים.

ג. בכל מקרה אחר (כגון: מקומה רביעית וכו') מניח ליד דלת ביתו משמאל לנכנס בגובה בין 24 ל-80 ס"מ (ש"ע סי' תרע"א ס"ה-י, כה"ח ס"ק מח) מבפנים (חז"ע עמ' לט, עיין ילקו"י עמ' קסח) אם ירצה יכול להדליק בחלון ביתו הפונה לרשות הרבים אפילו בקומה ה', ו, כשיש ממול בנין גבוה שהיו פרסומי ניסא להם (חז"ע עמ' לה).

ה'תשס"ו כל גובה האמור כאן הוא מהקרקע ועד השלהבת של הנרות (ולקוי"ח"ה עמ' קלח ס"ק כח).

ט. צריך להדליק נרות חנוכה במקום הנחתם (ש"ע סי' תרעה ס"א) ולכן לא ידליק ואח"כ יזיז את החנוכיה עם הנרות למקום אחר, ואם עשה כן, לא יצא (ש"ע ס"א). וצריך לכבות את הנרות ולחזור ולהדליקם במקום החדש בלי ברכה (תורת מועדים סי' ג ס"ט). כשבעל הבית חולה ואינו יכול לקום ממיתו יצווה על אחד מבני ביתו שידליק ויברך במקומו במקום שצריך ויוצא בזה ידי חובת המצווה (הליכות עולם ח"א עמ' ס, תורת מועדים סי' ה) ובדיעבד כשהדליקו ליד החולה ואח"כ העבירו למקומו יצא (חזו"ע בהערות עמ' קטז-קכ הטעם לזרז טעמים).

י. **אין להשאיר את נרות חנוכה דולקים ללא השגחה בכל מצב בין בבית הכנסת ובין בבית משום פיקוח נפש, ששרפות פרצו מהנרות וגבו קורבנות בנפש ה"י ולכן :**

* אם הדליק בביה"כ בכל מקרה מותר לכבות אפילו בתוך חצי שעה להדלקה (ולקוי"ח חנוכה עמ' רכג).
* אם הדליק בבית וצריכים לעזוב את הבית באופן לא צפוי הרי:

- אם נמצאים בתוך חצי שעה להדלקת הנרות אין לכבות את הנרות [עד סוף חצי שעה] וגם אין לעזובם לבד, ואם משאירים משהו חייב שיהיה זה אדם מבוגר ולא ילד. ואם אי אפשר להשאיר משהו יכבו את הנירות וטוב כשחוזרים ידליקו שוב את הנירות שכבו ללא ברכה להשלים לחצי שעה.
- אם נמצאים אחרי חצי שעה מהדלקת הנרות יכולים לכבותם לכתחילה (ש"ע סי' תרעז ס"ב) ואינו צריך לחזור ולהדליקם כשחזור (ולקוי"ח ס"א סי' תרעה ס"ב).

* אם זה בבית וצריכים לעזוב את הבית באופן צפוי ומתוכנן שיודעים שיצטרכו להשאיר את הנרות לבד, במצב כזה לא ידליקו את הנרות אלא כשיחזרו הביתה אפילו בשעה מאוחרת בלילה.

יא. **הדלקה בבית הכנסת:** נהגו להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת בין מנחה לערבית (סי' תרעא ס"ז בה"מ"א) עם שקיעת החמה (חזו"ע עמ' ס"א ס"ב) [מ"מ אם הדליק לפני כן אין זה מעכב] (ס"א ס"ק ד).

יב. אין להדליק בברכה אלא אם כן היו 10, ואם אין 10 וידוע שאח"כ יבואו עוד אנשים וישלימו למניין ויראו את הנרות דולקים רשאים להדליק בברכה (חזו"ע עמ' נב). וגם אפשר לצרף קטן שהגיע לחינוך או נשים לצורך 10 ואז לברך ולהדליק (ס"א).

יג. כשמדליקים בערב שבת בביה"כ, אם כל הציבור הדליקו בביתם בברכות [כפי המצוי] אין המדליק נרות חנוכה בביה"כ מברך "שעשה ניסים", אלא רק ברכת "להדליק" (חזו"ע עמ' נו).

יד. אין יוצאים ידי חובה בהדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת, ואע"פ שמדליק בברכות בביה"כ חוזר ומדליק בביתו שוב בברכות, מ"מ לא יחזור לברך בביתו "שעשה ניסים ו"שהחינו" אלא אם כן הוא מוציא בברכתו את בני ביתו (ולקוי"ח עמ' ר).

טו. אבל [תוך 7 ימים] לא יברך וידליק בלילה הראשון בביה"כ [אא"כ אין אחר שיברך] (חזו"ע עמ' נט). אבל בשאר הלילות רשאי [ובביתו יכול בכל הימים] (ס"א).

טז. **הדלקה בערב שבת** * יקדים להתפלל מנחה [אפילו מנחה גדולה (עיין שו"ת יצי"א ח"ה אורח"ח סי' מה, משנ"ב תפארת ארזי הלגון סי' רסו ס"א ס"ק 1, שיבת ציון לרב בן ציון מולפי ח"א עמ' קכז-קכג)] לפני ההדלקה, מ"מ אם לא התאפשר לו, לא יתפלל ביחידות אלא ידליק וילך להתפלל מנחה בציבור (הליכות עולם ח"ב ע"מ סח).
* **סדר ההדלקה:** מדליק נר חנוכה [צריך שיהא בו שיעור שידלקו הנרות עד חצי שעה אחרי צאת הכוכבים היינו עד 5:24 בערב, ומינימום שנר אחד יהיה בשיעור זה, ולכן הנרות הצבעוניים לא מתאימים להדלקה בער"ש] ואח"כ נרות שבת, ואם הזמן מצומצם אחר שהדליק נר אחד של חנוכה, יכולה האישה להדליק נרות של שבת (נצ"ח וי"ב כ, כה"ח סי' תרעא ס"ק עט).

יז. הנוהג להדליק נרות חנוכה ליד דלת ביתו [כגון: מקומה רביעית ומעלה] בער"ש עדיף שידליק בחלון ביתו הפונה לרשות הרבים בגלל שיש בעיה של רוח בכל פתיחת דלת שיכולה לכבות את הנרות בשבת כמו כן יש בעיה להזיזה אח"כ (ד. ע. עיין חזו"ע עמ' קפא, לה).

יח. חנוכיה בשבת: חנוכיה שדלקו בה נרות [בין בשמן בין בנרות] בליל שבת אסור לטלטלה כשהם דולקים (ש"ע סי' רעט ס"א) אבל משכבו יהיה מותר לטלטלה באופן שמתנה מערב שבת שיטלטל את החנוכיה אחר שיכבו הנרות (ש"ע סי' רעט ס"ב, חזו"ע שבת ח"ו עמ' קמז, ולקוי"ח שבת סי' רעט ס"ד).

לשומרי שמיטה: אלו הירקות הנוספים שאפשר לקנות בשווקים החופשיים [בהפרשת תרומות ומעשרות]

בצל ירוק, חציל, כוסברה, לפת, מלפפון, סלק אדום, עירית, פטרוזיליה, צנון, צנונית, קולורבי, קישוא, שומר, שמיר, שעועית (כתרמיל), תפודים (תפו"א ביבי), תרד [בנוסף למותרים: אננס, בננה, ארטישוק, חסה, נענע]

דרוש חזן נוסח ספרדי לבית כנסת באשדוד באזור ד' 050-2005174

פעילות תורנית בבי"כ אור יעקב רח' נתן אלבז 18 במקלט אזור ו' אשדוד בימים א-ה: שחרית- 8:00, מנחה- 12:45, ערבית - 9:30 לימוד אישי כל יום לבחורים ללא מסגרת לפנות לרב יעקב 050-4119433

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com